

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326067

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ СИНЕРГЕТИЧНО-ЕМЕРДЖЕНТНОГО ПІДХОДУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МАТРИЧНО-ВЕКТОРНОГО РІВНЯ НА РОЗВИТОК ПОТЕНЦІАЛУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ (стор. 6–13)

Прохорова В. В., Мних О. Б., Слєпьяникова К. І., Безугла Ю. Є., Ус Ю. В.

Об'єктом дослідження є синергетично-емерджентний підхід ідентифікації матрично-векторного рівня розвитку потенціалу конкурентоспроможності промислових підприємств. Проблемою дослідження, яка вирішується в ході роботи, є відсутність чіткого алгоритму ідентифікації матрично-векторного рівня розвитку потенціалу конкурентоспроможності промислових підприємств.

У роботі розроблено синергетично-емерджентний підхід ідентифікації матрично-векторного рівня розвитку потенціалу конкурентоспроможності промислових підприємств. Досліджено стан та актуальні проблеми формування потенціалу конкурентоспроможності промислових підприємств. Обґрунтовано важливість прийняття ефективних управлінських рішень для реагування на потреби ринку та зміни зовнішньої кон'юнктури, оскільки їх вирішення є необхідною умовою відновлення здатності підприємств генерувати прибуток. Визначено внутрішні та зовнішні фактори, що пов'язані з характером і ефективністю здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а також впливають на рівень розвитку потенціалу конкурентоспроможності промислових підприємств. Згідно з проведеними розрахунками, встановлено, що управлінська функція в більшості випадків реалізується через мобілізацію можливостей та може сприяти підвищенню конкурентоспроможності промислових підприємств в контексті використання наявних фінансово-потенційних ресурсів.

Практична значущість отриманих результатів проведеного дослідження полягає в тому, що застосувавши розроблений синергетично-емерджентний підхід ідентифікації матрично-векторного рівня розвитку потенціалу конкурентоспроможності промислові підприємства матимуть змогу вдосконалювати свою діяльність у конкурентних сегментах та підтримувати свої конкурентні переваги, розвиваючи свій потенціал з урахуванням економічних інтересів усіх учасників ринку.

Ключові слова: векторний розвиток, стратегічні напрямки, управлінські ресурси, реноваційні фактори, реструктуризаційні перетворення, синергетична система.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326211

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБ'ЄКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ Е-КОМЕРЦІЇ (стор. 14–23)

Федорчак О. Є., Москв'як Я. Є., Кучер А. В., Князь С. В.

Об'єктом дослідження є технології прогнозування показників бізнес-процесів у сфері е-комерції. Ці технології досліджено на предмет виявлення шляхів підвищення їх об'єктивності.

У процесі дослідження виконано аналіз вхідних даних, визначено часові горизонти та сформульовано очікувані результати. Нормалізацію даних здійснено за допомогою мінімакс-методу, виявлення аномалій – на основі критерію стандартного відхилення. Вибір методу прогнозування включав застосування фактографічних, експертних і комбінованих методів. Обробку даних виконано із використанням алгоритмів К-середніх і DBSCAN. Формування прогнозів здійснено за допомогою ретроспективних методів із налаштуванням показників і функцій активації. Моніторинг та коригування прогнозів реалізовано через метрики MAPE, RMSE, MAE та аналіз похибок. Оцінку точності прогнозів проведено шляхом порівняння методів за метриками в різних сценаріях, що забезпечило адаптивність моделі до змінного бізнес-середовища. Запропоновані підходи інтегрують сучасні цифрові інструменти: аналіз великих даних, автоматизацію вибору методів прогнозування, обробку аномалій, сценарний підхід і нейронні мережі.

Об'єктивність технології прогнозування показників бізнес-процесів у сфері е-комерції забезпечує зростання точності прогнозів, адаптивності до змінного ринкового середовища, розширює можливості прийняття стратегічних управлінських рішень. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, їх здатності до швидкого реагування на зміни кон'юнктури ринку та покращення управлінських процесів.

Завдяки підвищенню об'єктивності прогнозування підприємства можуть швидко реагувати на зміни ринку та оптимізувати використання ресурсів. Інтеграція сучасних інструментів обробки даних і мультифакторних метрик гарантує точність прогнозів і врахування складних взаємозв'язків.

Це створює основу для стратегічного планування, забезпечує стійкий розвиток підприємств у цифровій економіці та дозволяє підвищити ефективність управління в умовах динамічного ринку. Результати дослідження демонструють, що відкоригована технологія прогнозування показників бізнес-процесів у сфері е-комерції сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, орієнтованих на довгострокову ефективність.

Ключові слова: прогнозування, е-комерція, інтеграція результатів, бізнес-управління, виявлення аномалій, нейронні мережі, оптимізація рішень.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326703

ІНТЕГРАЦІЯ ЕНЕРГОНЕЗАЛЕЖНОСТІ В МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ: ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ТА АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ (стор. 24–32)

Адамовська В. С., Міщук Є. В., Поросла П. В., Денисенко Д. О., Дашко І. М.

Об'єктом дослідження є маркетингові стратегії енергонебезпеки підприємств. Одним із найбільш проблемних місць є визначення ефективності маркетингової стратегії енергонебезпеки та їхньої рентабельності через обмежений доступ до офіційних даних, статистики інвестицій, звітів про держпрограми для здійснення обрахунків.

У дослідженні використовувалися різні методи. Логічний метод застосовувався для обґрунтування доцільності енергонебезпеки, системний аналіз допомагав оцінити її переваги та ризики.

Методи систематизації та узагальнення використовувались для виявлення основних компонентів концепції, експертні оцінки для збору інформації, а також статистичні методи для оцінки рентабельності діяльності.

Отримані результати дослідження підтверджують, що при впровадженні маркетингової стратегії енергонебезпеки малих та середніх підприємств з урахуванням державної підтримки може скоротити витрати на електроенергію від 20 до 40 % протягом 5–7 років та збільшити рентабельність діяльності на 3–5 % у результаті впровадження енергоефективних рішень, що в довгостроковій перспективі призведе до збільшення прибутку до 50 %. Це пов'язано з тим, що запропонована модель маркетингової стратегії енергонебезпеки є залучення інвестицій та державної допомоги. Завдяки цьому забезпечується можливість скорочення витрат на альтернативну енергію, збільшення прибутку у зв'язку із стійкістю бізнесу та підвищення привабливості підприємств для екологічно свідомих споживачів і інвесторів.

У порівнянні з аналогічними відомими традиційними підходами до так званого «зеленого маркетингу», впровадження концепції енергетичної не-безпеки в систему маркетингових комунікацій підприємств малого й середнього бізнесу забезпечує переваги щодо підвищення рівня довіри з боку зацікавлених сторін, збільшення рентабельності завдяки державній підтримці та залученню інвестицій в енергоефективні технології й альтернативні джерела енергії.

Ключові слова: енергостійкість, бізнес, зелений маркетинг, маркетингові стратегії, державна допомога, скорочення витрат, прибутковість.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326751

ВИЗНАЧЕННЯ РОЛІ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВ (стор. 33–41)

Чечель О. М., Башук А. І., Невалов А. Г.

Об'єктом дослідження є процеси управління інноваціями на підприємствах. Одними із найбільш проблемних місць є відсутність належного фінансування, супротив співробітників та недостатня кваліфікація персоналу, що ускладнює впровадження інновацій. У ході дослідження використовувалися такі методи, як анкетування, інтерв'ю, кейс-дослідження та кореляційний аналіз. Це дозволило виявити ключові чинники, які впливають на успішність та ефективність інновацій на підприємствах в умовах стійкого зростання. Зокрема, кореляційний аналіз показав значний взаємозв'язок між рівнем фінансування та успіхом інноваційних процесів (коефіцієнт кореляції 0,80), що підтверджує важливість наявності достатніх ресурсів для реалізації інновацій. Крім фінансування, велику роль у реалізації інновацій відіграє кваліфікація персоналу. 60 % опитаних вказали, що рівень підготовки співробітників є важливим фактором для ефективної адаптації до технологічних змін. Зокрема, здатність персоналу до адаптації визначає швидкість впровадження інновацій та знижує бар'єри в процесі змін. Також було виявлено, що підтримка керівництва є критично важливою для успішної реалізації інновацій (коефіцієнт кореляції 0,85), оскільки саме керівники визначають стратегії розвитку та забезпечують необхідні умови для їх впровадження.

Отримані результати підтверджують, що запропонований підхід до управління інноваціями, що включає інтеграцію сучасних цифрових технологій та розвиток інноваційної культури в організації, дозволяє значно підвищити ефективність інноваційних процесів і забезпечити сталий розвиток.

Завдяки цьому забезпечується можливість отримання високих показників у таких сферах, як інноваційний розвиток та адаптація до змін. У порівнянні з аналогічними відомими підходами, це забезпечує такі переваги, як ефективніше управління фінансуванням і людськими ресурсами. Дослідження дозволяє сформулювати рекомендації щодо удосконалення процесів управління інноваціями в організаціях, зокрема, що стосується необхідності збільшення інвестицій в інноваційні проекти та підвищення кваліфікації персоналу для адаптації до технологічних змін.

Ключові слова: інноваційний менеджмент, інноваційні стратегії, управлінська підтримка, фінансування інновацій, цифрові технології, бар'єри реалізації інновацій.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.327079

КУЛЬТУРА ГІДНОСТІ ЯК ПІДВАЛИНА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ГУМАНІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ. СУЧАСНІ РОЗВІДКИ В ІТ-ІНДУСТРІЇ (стор. 42–47)

Коробкіна Т. В., Дашенкова Н. М.

Об'єктом дослідження виступають когнітивно-структурні параметри формування та трансформації організаційної культури ІТ-команд. Особлива увага приділяється впливу гідності як гуманістичного конструкту на динаміку внутрішньогрупових комунікацій. Проблема полягає у дефіциті міждисциплінарно вивчених теоретичних моделей, які б дозволяли інтегрувати принципи гідності в систему стратегічного управління. Існуючі підходи здебільшого не враховують когнітивні викривлення, моральну автономію, вплив афективних станів і психологічну резиліентність у командному середовищі. У статті розроблено концептуальну модель корпоративної культури гідності в ІТ-інженерії, яка побудована на синтезі положень когнітивної психології, поведінкової економіки, нейроетики та гуманістичного менеджменту. Модель охоплює три рівні: мікрорівень (executive control, внутрішня мотивація, психологічна безпека), мезорівень (емпатійне лідерство, рефлексивні практики, етика комунікації), макrorівень (ціннісна узгодженість, інституційна довіра, культурна справедливість). Структура представлена як динамічний процес: когнітивні чинники – поведінкові механізми – організаційні результати. Теоретичні положення можуть бути застосовані в HRMS, agile-процесах, ESG-стратегіях, системах когнітивно-чутливого управління. Модель релевантна в умовах високої динаміки, цифрового вигорання, фрагментованої взаємодії та організаційної турбулентності, зокрема – в умовах війни. Запропонована модель є інноваційним підходом до конструювання культури гідності в умовах інтелектуально-насиченого середовища, де традиційні управлінські парадигми виявляються неефективними. Її застосування дозволяє зменшити транзакційні витрати комунікації, підвищити рівень внутрішньої узгодженості та забезпечити етичну інтеграцію когнітивно складних практик у щоденну діяльність ІТ-команд. Такий підхід створює нову рамку для вивчення поведінкових механізмів у цифрових організаціях і відкриває перспективи для мультиагентного моделювання культури через засоби аналітики даних, штучного інтелекту та нейроповедінкової інтерпретації.

Ключові слова: гідність, гуманістичний менеджмент, ІТ-інженерія, організаційна культура, поведінкова економіка, внутрішня мотивація, ESG-стратегії.

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТІКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.325743

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ НА ЗАСАДАХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ: КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ (стор. 48–55)

Трофименко О. О., Лазаренко І. С., Копішинська К. О., Пишнограєв І. О.

Об'єктом дослідження є процеси обґрунтування стратегічних напрямків підвищення енергоефективності на засадах інтелектуальної декарбонізації та сталого розвитку на основі кластерного аналізу з урахуванням міжнародного досвіду та викликів глобального середовища. Проблема, яку було розглянуто,

полягає у відсутності системного підходу до кластеризації країн за енергоефективністю, який також враховує показники інтелектуальної декарбонізації. Це ускладнює розробку цільових стратегій підвищення енергоефективності та декарбонізації, особливо враховуючи специфіку штучного інтелекту (ШІ) та інноваційних технологій у різних країнах.

Суть результатів дослідження полягає у визначенні п'яти кластерів вибраних країн, таких як США, Індія, Японія, Китай, Україна, Румунія, Угорщина, Польща, Чехія, Туреччина, Португалія, Бельгія, Греція, Швеція, Іспанія, Норвегія, Австрія, Фінляндія, Італія, Франція, Нідерланди, Німеччина, Швейцарія, Велика Британія з використанням кластерного аналізу за такими показниками:

1. Оцінка прикладного дослідження ШІ.
2. ШІ урядової стратегії: оцінка стратегії.
3. ШІ комерційної екосистеми: рейтинг компаній.
4. Енергоємність.
5. Викиди вуглекислого газу від енергетики.

Кластер 1 включає Індію та Україну, країни з високою енергоємністю та значними викидами CO₂, але з потенціалом розвитку інтелектуальної декарбонізації. Кластер 2 представлений Сполученими Штатами, лідером у галузі штучного інтелекту та інновацій, з низькою енергоємністю, але високими викидами CO₂ завдяки розвиненій промисловості. Кластер 3 охоплює країни з низькою енергоємністю та низькими викидами CO₂, але слабким розвитком ШІ. Кластер 4 включає Китай, країну з високим рівнем досліджень ШІ та комерційною екосистемою, але високою енергоємністю та викидами CO₂ через інтенсивну промисловість. Кластер 5 охоплює країни з середнім і високим рівнем розвитку ШІ, низькою або середньою енергоємністю та різними рівнями викидів CO₂. Визначено ключові принципи енергоефективності у цих кластерах і визначено стратегічні пріоритети розвитку енергоефективності у сучасних країнах.

Отримані результати можуть бути використані на практиці для розробки стратегій енергоефективності та декарбонізації на національному та міжнародному рівнях.

Ключові слова: стратегування енергоефективності, політика енергоефективності, декарбонізація економіки, інтелектуальна декарбонізація, штучний інтелект, енергетична політика.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.325919

ПОРІВНЯННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ (стор. 56–64)

Романчук А. А., Щитов Д. М., Мормуль М. Ф.

Об'єктом дослідження є електронна комерція та умови її ведення у різних країнах. Одним з найбільш проблемних місць при цьому є відсутність інформації щодо ступеня привабливості країн стосовно зазначеної теми. Для усунення цього недоліку було використано власний досвід ведення е-комерції у Німеччині та Україні з аналізом основних чинників, що впливають на стан і розвиток електронної торгівлі. У ході дослідження використані: метод теоретичного узагальнення та класифікації, порівняльний аналіз, метод експертних оцінок, формалізація, багатокритеріальний аналіз. У результаті було запропоновано систему з 13 критеріїв для оцінки зручності та прибутковості ведення е-комерції: рівень зручності інфраструктури, медичне обслуговування, наявність власного житла та можливість його придбати, розвиненість малого бізнесу, кліматичні умови, розмір споживчого кошика, розмір податків і штрафів, якість і безпека автодоріг, якість Інтернету, кількість ступенів свободи, безпека життя, право на інформацію, ступінь розвиненості й швидкості доставки. За цією системою за допомогою експертів проведено порівняльний аналіз умов і перспектив електронної торгівлі у Німеччині та Україні. Отримано методiku оцінювання ступеня привабливості е-комерції в Україні та Німеччині. Завдяки їй забезпечується можливість отримання аналогічних значень показників для будь-яких країн, чого не було відомо раніше, але бажано за наявності практичного досвіду дослідників, тобто їх тривалого життя та роботи у досліджуваних країнах для забезпечення точних результатів. У порівнянні з відомими системами визначення ступеня привабливості країн наведена у цьому дослідженні методика забезпечує такі переваги, як наявність конкретного механізму оцінювання цього показника у е-комерції за 13-тма критеріями. Вона забезпечує також можливість залучення різних груп експертів для порівняння та корегування отриманих результатів, і побудову інтегрального критерія загальної оцінки привабливості тієї чи іншої країни. На практиці запропонована методика розрахунку ступеня зручності та привабливості ведення електронної торгівлі у різних країнах і отримані за нею результати були застосовані на прикладі е-комерції України та Німеччини.

Ключові слова: Україна, Німеччина, привабливість країн, е-комерція, шкали, експертні оцінки, інтегральний критерій, багатокритеріальна модель, «вагові» коефіцієнти, метод зваженого агрегування критеріїв, природна нормалізація, комплексна оцінка.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326994

ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД ERP-BPMS ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА: КВАЛІФІКАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ, ВИТРАТИ НА ОБСЛУГОВУВАННЯ ТА ВИБІР ПІДРЯДНИКА (стор. 65–73)

Черненко Ю. В., Данченко О. Б., Ткаченко В. Ф.

Об'єктом дослідження є інтегрована ERP-BPMS-платформа для оптимізації управління житлово-комунальними послугами (ЖКП). Найбільш проблемним аспектом є розрізненість процесів оцінювання кваліфікації персоналу, прогнозування витрат на обслуговування та ухвалення рішень щодо аутсорсингу, що призводить до нерівномірних показників, підвищеного рівня діагностичних помилок і затримок при усуненні несправностей в умовах обмежених бюджетів.

У дослідженні застосовано три підходи: інтегральний метод оцінювання (ІМО) для кількісної оцінки компетенцій персоналу, модуль оцінки витрат на обслуговування для точнішого планування бюджету та механізм на базі ІМО для вибору між виконанням робіт власними силами або через аутсорсинг. Ці методи інтегровано в систему Business Operation System – Central Information System (BOS CIS) із роллю інформаційного адміністратора (ІА) для перевірки цифрових журналів з ручними контрольними списками.

Впровадження підвищило інтегральний показник кваліфікації з 9,8 до 64,0, зменшивши діагностичні помилки на 66 % і час усунення неполадок на 50 %. Точність прогнозування витрат зросла з 0,76 до 0,93, а аутсорсинг скоротив тривалість проєктів на 25–28,6 % і покращив фінансову ефективність на 6 %. Час пошуку даних скоротився на 75 %, а коефіцієнт використання інформації зріс з 65 % до 88 %. Ці покращення пов'язані з обробкою позитивних і негативних факторів у реальному часі та гібридною системою верифікації.

Завдяки такому поєднанню забезпечується оптимальний розподіл ресурсів та зменшення ризиків за умов обмежених коштів. На відміну від систем, що охоплюють окремі аспекти, інтегрований підхід одночасно впливає на формування кваліфікованого персоналу, прогнозування витрат і аутсорсингові стратегії, підвищуючи прозорість та гнучкість.

Платформу рекомендовано для масштабних сервісних середовищ, де критичними є безперервність роботи, оптимізація витрат та якість послуг. Поєднання автоматизованої аналітики з фаховим наглядом створює надійну модель для підвищення ефективності проєктів і стратегічного планування в умовах ресурсних обмежень.

Ключові слова: ERP-BPMS, житло, комунальний, інтегральний, оцінювання, витрати, аутсорсинг, персонал, управління, оптимізація.

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326701

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ІНСТРУМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ (стор. 74–79)

Череп А. В., Олейнікова А. Г., Череп О. Г., Urazgul Dzhakisheva, Аношина С. С.

Війни за своєю природою призводять до спаду економічної активності, значного зниження рівня життя. Одним із найпотужніших інструментів для економічного відновлення є інноваційний підхід до розвитку економіки. Об'єктом дослідження є процес впровадження інструментів інноваційного розвитку економіки та її розвитку для відновлення економіки України воєнного періоду. Розкрито проблеми забезпечення використання інноваційних засобів у воєнний період. Передбачається, що інструменти інноваційного розвитку відіграватимуть вирішальну роль у новій економіці, яка стала значною під час суттєвих потрясінь у воєнний період.

При написанні роботи для систематизації інноваційного інструментарію використано метод теоретичного узагальнення, наукової абстракції; фінансово-економічний, статистичний, порівняльний аналіз – для вивчення прямих втрат від руйнування інфраструктури внаслідок російсько-української війни, темпів зміни експорту, імпорту товарів, рівня інфляції та міграційних процесів; систематизація, структурний аналіз, узагальнення – для формування комплексного підходу до післявоєнного економічного відновлення.

Пропонується використовувати інструменти державної політики у процесі післявоєнного відновлення для стимулювання інноваційних проєктів через податкові пільги та створення сприятливого бізнес-середовища для малого та середнього бізнесу. Доведено, що інновації є інструментом важливого міжнародного співробітництва, яке сприятиме швидкому обміну технологіями та знаннями, що особливо важливо для країн, які оговтуються від війни. Внесено пропозиції щодо комплексного підходу до економічного, соціального та екологічного відновлення України на засадах інноваційного розвитку. Запропоновано заходи, спрямовані на створення інституційних умов для інноваційного розвитку економіки України.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиційний клімат, економічне зростання, післявоєнна відбудова, інноваційна політика, російська агресія.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.327378

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ (стор. 80–87)

Червінська А. П., Каліна І. І., Червінська Т. М., Миленький В. М., Грищенко А. В., Хорошенко А. П.

Робота направлена на оцінювання процесів трансферу технологій в контексті інноваційного розвитку економіки та розроблення заходів з їх удосконалення. У статті розглянуто економічну сутність, значення трансферу технологій, особливості його використання. Виявлено, що найбільш проблемними питаннями у використанні трансферу технологій в Україні є недостатність фінансування інноваційної діяльності, слабкий взаємозв'язок науковців і практиків, незацікавленість дослідників у просуванні розробок, недосконалість державного регулювання та патентно-ліцензійного забезпечення тощо. З метою вирішення означених питань запропоновано забезпечувати поліпшення фінансування дослідників за рахунок коштів державного бюджету, міжнародних фондів, приватного капіталу, інвесторів, грантових програм тощо. Залученню приватного капіталу в реалізацію нових технологій може сприяти і поширення податкових стимулів для суб'єктів бізнесу. В роботі представлено новий інструментарій, спрямований на активізацію трансферу технологій в Україні. Він зорієнтований на розбудову взаємовідносин між наукою та бізнесом. Поряд із вирішенням фінансових проблем передбачає широке використання різноманітних онлайн та рекламних продуктів для забезпечення найбільш ефективного та швидкого інформування та комунікування науковців та представників бізнес-організацій, формування сучасної інфраструктури трансферу технологій. Окреслено особливості ефективного трансферу технологій в українській практиці та у розвинених країнах світу. Запропоновані підходи до активізації управління трансфером технологій на відміну від відомих аналогічних, що переважно відрізняються односторонністю вирішення проблеми, є найбільш системними, зорієнтованими на широке інформування та комунікацію учасників інноваційного процесу. Останнє може здійснюватись на основі активного використання онлайн-ресурсів, новітніх цифрових технологій. Передбачається, що в перспективному періоді це може забезпечити вагомий результат, створюватиме додаткові можливості для більш ефективного інноваційного розвитку української економіки.

Ключові слова: трансфер технологій, інноваційний розвиток, наука, бізнес, технології, розробки, проєкти, впровадження, комерціалізація, інноватори.

ПИТАННЯ МАКРОЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.325184

ПОРОГОВІ ВПЛИВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ АЗЕРБАЙДЖАНУ З ВИКОРИСТАННЯМ РЕГРЕСІЇ ТА НЕЧІТКИХ СЕРЕДНІХ (стор. 88–92)

Latafat Gardashova, Rasim Aliyev

Об'єктом цього дослідження є взаємозв'язок між глобалізацією та економічним зростанням в Азербайджані, проаналізований за допомогою регресійного аналізу та кластеризації за методом нечітких середніх (Fuzzy C-Means, FCM). Хоча глобалізацію часто пов'язують з економічним зростанням, її вплив

на ресурсозалежні економіки залишається незрозумілим. У цьому дослідженні розглядається, чи позитивно впливає зростання глобалізації, виміряне індексом глобалізації КОФ та його субіндексами (економічної, соціальної та політичної глобалізації), на зростання ВВП на душу населення.

Регресійний аналіз виявив значний негативний вплив глобалізації на зростання ВВП на душу населення, причому соціальна глобалізація показала найсильніший негативний ефект (коефіцієнт: $-10,93$, $p < 0,01$), за нею йдуть політична ($-9,55$, $p < 0,01$) та економічна глобалізація ($-5,96$, $p < 0,05$). І навпаки, інституційна якість, що вимірюється верховенством права, значно сприяє зростанню ($10,22$, $p < 0,01$). Кластеризація за методом нечітких середніх також виявляє чіткі нелінійні (порогові) закономірності: помірний рівень глобалізації (Індекс глобалізації КОФ $\approx 49,36$) відповідає найвищому середньому зростанню ВВП на душу населення ($\approx 14,47$), тоді як нижчий ($\approx 32,13$) та вищий ($\approx 62,52$) рівні асоціюються зі значно нижчим або від'ємним зростанням ($-10,91$ % та $1,29$ %, відповідно). Ці висновки вказують на те, що надмірна глобальна інтеграція може підірвати економічну стабільність у ресурсозалежних країнах на ранніх стадіях індустріалізації, таких як Азербайджан.

На практиці до глобалізації слід підходити стратегічно. Політики повинні зміцнювати інституції, посилювати довгострокову інвестиційну політику та надавати пріоритет промисловому навчанню, перш ніж сприяти поглибленню інтеграції. Збалансований підхід дозволить максимізувати переваги глобалізації та мінімізувати ризики.

Ключові слова: Азербайджан, кластеризація з нечіткими С-середніми, порогові ефекти, економічна інтеграція, індекс глобалізації КОФ, ресурсозалежна економіка.

DOI: 10.15587/2706-5448.2025.326075

ВИЗНАЧЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ НА ПРОЦЕСИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОБІГУ В МЕЖАХ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЄС (стор. 93–98)

Бровдій А. М., Бакалінська О. О., Лісогорова К. М., Сіваш О. М., Халецька К. К.

Об'єктом цього наукового дослідження є система управлінських і регуляторних прийомів державного впливу на процеси стимулювання інноваційного обігу в Європейському Союзі (ЄС), через призму впровадженої політики сталого розвитку. Досліджується регулярний вплив на процеси інноваційного обігу в ЄС, а також його відповідність цілям сталого розвитку. В ході дослідження встановлено, що процес стимулювання інноваційного розвитку частково уніфікований із впровадженою політикою сталого розвитку в ЄС. Доведено, що існуюча регуляторна модель стимулювання інноваційного обігу в ЄС, не орієнтована на досягнення більшості цілей сталого розвитку, а ті регуляторні конструкції, що використовуються, не враховують модель застосування політики сталого розвитку. Більшість засобів стимулювання спрямовані виключно на захист особистих інтересів учасників інноваційних відносин. Обґрунтовано доцільність вдосконалення чинного підходу до регулювання та управління інноваційним обігом в ЄС, задля усунення виявлених розбіжностей. Обґрунтовано пропозиції щодо напрямів удосконалення засобів державної політики до процесів регулювання інноваційного обігу в ЄС. Сформовано пропозиції щодо внесення змін до положень рамкової програми «Горизонт Європи», з метою приведення її у відповідність до цілей політики сталого розвитку ЄС.

Дослідження спрямоване на формування загальних теоретичних засад удосконалення управлінських і регуляторних процесів інноваційного обігу в ЄС. Результати цього дослідження можуть бути використані при вдосконаленні офіційних правил інноваційного обігу в ЄС, а також на рівні національних систем країн членів ЄС, формування стратегічних публічних управлінських рішень, державної політики з обігу інновацій та слугувати підставою для подальших наукових досліджень з цих питань. Висновки, отримані в ході цього дослідження, можуть бути використані для вирішення питань і проблематики удосконалення міжнародних угод і регуляторних документів ЄС.

Ключові слова: регуляторні документи, інноваційний обіг, публічні потреби, інновації в ЄС, суспільні відносини.